

Drogový informační systém v ČR

MUDr. Běla Studničková

*Centrální pracoviště drogové epidemiologie
Hygienická stanice hl. m. Prahy se sídlem v Praze*

Ukazatelé drogové scény:

1. populační studie o drogách
2. odhady prevalence uživatelů drog
3. infekční onemocnění související s užíváním drog
4. úmrtí související s užíváním drog
5. vyžádaná léčba uživatelů drog

Vyžádaná léčba uživatelů drog (Treatment Demand Indicator – TDI)

- poskytovatelem dat L/K centra
- sběr dat zajišťuje Hygienická služba ČR
- sumarizaci a analýzu dat provádí Centrální pracoviště drogové epidemiologie HS hl. m. Prahy
- formulář dle Evropského monitorovacího centra pro drogy a užívání drog (EMCDDA)
- od 1.1.1995 sledována incidence léčených uživatelů drog (první léčba v životě – First Treatment Demand – FTD)
- od 1.1.2002 sledována i prevalence léčených uživatelů drog

Definice

Uživatel drog – žadatel o léčbu

Definice EMCDDA:

Problémový uživatel drog = osoba užívající heroin a další opiáty, kokain, amfetamin, pervitin či injekční uživatel jakékoliv jiné drogy.

Definice DIS (český drogový informační systém od 1.1.1995):

Uživatel drog žádající o léčbu = osoba, která se dostaví do léčebného/kontaktního centra či vstoupí do kontaktu se street-workerem a požádá o léčení, poradenství nebo jinou službu tímto zařízením poskytovanou (např. harm-reduction, sociální pomoc apod.).

V DIS by měli být vykazováni klienti L/K center podle definice užívané v ČR (z nich možno vybrat klienty dle definice EMCDDA)

Jako žadatelé o léčbu by neměly být vykazovány osoby:

- **které byly s L/K centrem pouze v telefonickém kontaktu,**
- **rodiče a přátelé uživatele drog, kteří v L/K centru konzultovali problém,**
- **které žádají pouze materiální pomoc v podobě např. praní prádla, poskytnutí teplého jídla a pití apod.**
- **které odmítnou uvést jakékoliv informace o své osobě, užívané droze a odmítnou navržené léčení**

Definice

Droga

je psychotropní či omamná látka užívaná bez předpisu lékařem za účelem ovlivnění nebo změně některé funkce organismu.

Jako základní drogu nelze uvést:

- **alkohol** (pouze jako sekundární drogu)
- **tabák** (neuvádí se vůbec)
- **léky užívané na lékařský předpis**

Definice

Léčebné / kontaktní centrum

je jakékoliv zařízení, které poskytuje zdravotní, poradenské, sociální služby osobám, které mají problém s užíváním drog

Kategorie L/K center:

- nízkoprahová
- ambulantní
- lůžková

Definice

Léčení

je aktivita vynakládaná vůči osobě, která má problém se svým užíváním drogy; jedná se o psychologickou, zdravotní či sociální péči

Zahrnuje:

- **úsilí o snížení rizik při užívání drog (cílem detoxifikace a abstinence)**
- **specializované dlouhodobé programy**
- **programy nízkoprahových center na život bez drog**
- **programy harm-reduction (včetně výměny stříkaček a jehel)**
- **substituční programy**
- **nezdravotnické i zdravotnické intervence a programy s poradenstvím a podporou ke změně vztahu k užívání drogy**

Jako léčení není započítáváno:

- **pouhé poskytování sociálních služeb (např. hygiena, jídlo, vyprání prádla apod.), pokud není spojeno s poradenstvím**
- **prostá výměna stříkaček a jehel poskytovaná jako zdravotní servis**
- **telefonický nebo písemný kontakt s klientem**
- **kontakt pouze s rodinnými příslušníky klienta**
- **řešení problémů klienta nesouvisejících s užíváním drogy**
- **řešení klientových somatických komplikací z užití drogy (např. intoxikace, léčení infekčního onemocnění apod.)**

Definice

Nové zahájení léčby (tj. nová epizoda)

Sledování léčebných epizod uživatelů drog je prováděno EMCDDA jako ATD (All Treatment Demand).

Nová léčebná epizoda nastává v případě, že do L/K centra přijde klient a osobně zahájí některou z definovaných forem léčení poprvé v životě či po 6 a více měsících od ukončení předchozí léčby.

Za nové „zahájení“ léčby se nepovažuje:

- pouhý telefonický kontakt klienta s L/K centrem
- pouhý pohovor o drogových závislostech
- kontakt s rodinnými příslušníky klienta v jeho nepřítomnosti

Definice

Prevalence uživatelů drog-žadatelů o léčbu

je počet uživatelů drog žádajících o léčbu na 100 000 obyvatel v příslušné lokalitě, věkové, profesní apod. skupině za určité období – obvykle za 1 rok

Ve sledovaném období je každý klient započten pouze jednou bez ohledu na počet návštěv v tomtéž L/K centru nebo na počet navštívených L/K center, detoxifikačních center, kontaktů se street-workery apod.

Provádí se vyloučení duplicitních hlášení o stejném klientovi.

Nerozliší podíl klientů nově zachycených a již dříve léčených.

Definice

Celková prevalence uživatelů drog v populaci:

zahrnuje jak uživatele drog, kteří vyhledávají více či méně často pomoc L/K center, tak i uživatele drog, kteří z nejrůznějších příčin žádná tato pracoviště nekontaktují, tj. skryté problémové uživatele drog v přepočtu na 100 000 obyvatel v příslušné lokalitě, věkové, profesní apod. skupině za určité období – obvykle za 1 rok

Lze ji stanovit různými metodami výpočtu kvalifikovaných odhadů.

Definice

Incidence uživatelů drog-žadatelů o léčbu

je počet nově evidovaných žadatelů o léčbu z řad uživatelů drog na 100 000 obyvatel v příslušné lokalitě, věkové, profesní apod. skupině za určité období – obvykle za 1 rok

Zachycuje každého nového, dosud žádným L/K centrem neevidovaného uživatele drog, který ve sledovaném období (čtvrtletí, roce) navštívil a požádal o léčbu v kterémkoliv z L/K center pro osoby užívající drogy.

Každý klient je započten pouze jednou ve své kariéře.

Jsou vylučovány záznamy klientů, kteří již byli v minulých obdobích nahlášeni jakýmkoliv L/K centrem.

Sledována EMCDDA jako First Treatment Demand (FTD)

Pozn.: Nezahrnuje uživatele drog, kteří dosud nikdy nevyhledali pomoc L/K centra, ani experimentující, příležitostné či rekreační uživatele drog

Definice

All Treatment Demand (ATD)

= *ukazatel sledovaný EMCDDA*

Registruje osoby, které zahájily léčení pro užívání drog v L/K centru během příslušného kalendářního roku, tj. od 1.1. do 31.12.

Při zahájení léčení klienta ve stejném či jiném L/K centru v průběhu roku, započítává se pouze první epizoda léčení.

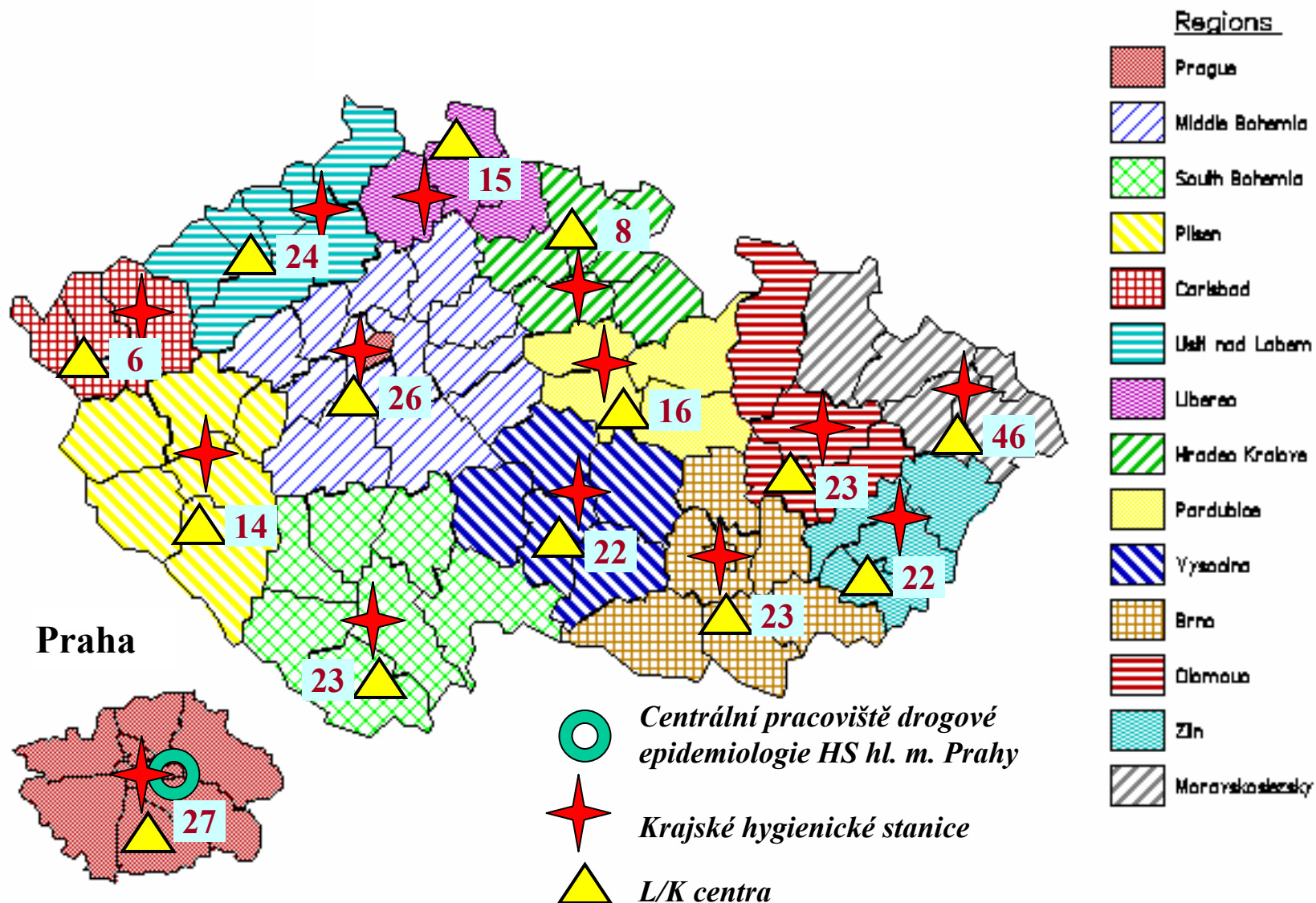
Pokračuje-li léčení klienta z předchozího roku, do ATD se nepočítá.

Pokud po ukončení léčení v L/K centru klient znovu požádá o léčení ve stejném či jiném L/K centru po více než 6 měsících od ukončení předchozí léčby, je tato epizoda znovu započtena a není vyloučena jako duplicitní.

Ukončení léčby:

- dohoda mezi terapeutem a klientem o ukončení léčby,
- klient nepřijde v určenou dobu do L/K centra, i když tam byl objedнан (*ukončením léčby = datum poslední návštěvy klienta v L/K centru*)

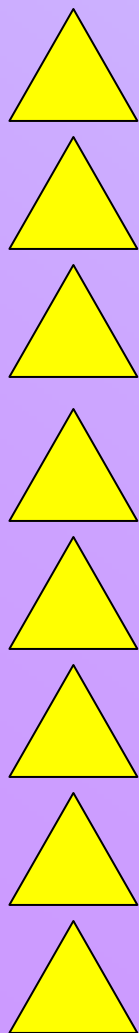
DIS v ČR

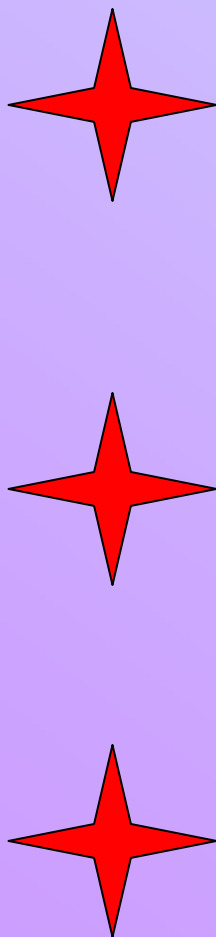

System sběru dat

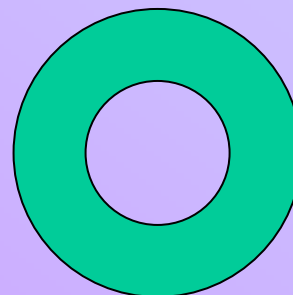
L/K centra (293)

Krajské hygienické stanice (14)

*Centrální
pracoviště drogové
epidemiologie*

Formulář pro sběr dat

Příjmení: Jméno: Datum narození:

Adresa bydliště:

REGISTR UŽIVATELŮ DROG - ŽADATELŮ O LÉČBU

1. Léčebně/kontaktní centrum: okres číslo - kód

2. Kód klienta / pohlaví okres bydliště

A. CHARAKTER KONTAKTU

3. Datum žádosti o léčení rok
(datum první návštěvy v kalendářním roce) den měsíc rok

4. Byl klient již dříve léčen (zakroužkujte):
1. ne, nikde neléčen 4. změnové hlášení
2. ano, v tomto L/K centru* 5. nová epizoda*
3. ano, v jiném L/K centru 0. neznámo

* Datum zahájení léčby (k bodu 4/2 a 4/5):

5. Klient přichází na doporučení (zakroužkujte):

1. sám	6. sociální služba
2. rodina	7. soud, policie
3. jiné L/K centrum	8. jiné
4. obvodní lékař	0. neznámo
5. lůžkové zdravot. zařízení	

B. SOCIOEKONOMICKÉ ÚDAJE

6. V současné době klient žije (zakroužkujte):
1. sám 5. s partnerem a dětmi
2. s rodiči 6. s přáteli
3. sám s dítětem 7. jiná možnost
4. s partnerem 0. neznámo

7. Charakter bydlení (zakroužkujte):
1. stálé bydliště 4. bezdomovec
2. přechodné bydliště 0. neznámo
3. v zařízení (vypište):

8. Klient žije s osobou užívající drogy (zakroužkujte):
1. ano 2. ne 0. neznámo

9. Národnost (zakroužkujte):
1. česká 3. jiná - ostatní země (která):
2. jiná - země EU (která):
0. neznámo

10. Státní příslušnost (zakroužkujte):

1. česká
2. jiná - země EU (vypište):
3. jiná - ostatní země (vypište):
0. neznámo

11. Zaměstnaní (zakroužkujte):

1. pravidelné	4. nezaměstnaný,
2. student/žák	5. příležitostná práce
3. důchodce (včetně invalidních),
žena v domácnosti	0. neznámo

12. Nejvyšší dosažené vzdělání (zakroužkujte):

1. nedokončené základní	5. vyšší (VOS)
2. základní	6. vysokoškolské
3. střední bez maturity	0. neznámo
4. střední s maturitou	

C. UŽÍVÁNÍ DROG

Druh (vypište)	Způsob aplikace (kód)	Četnost užívání za měsíc (kód)	Věk prvního užití (v letech)	Doba pravid. užívání (v letech)	Dostával již substituční léčbu
13. Základní droga					B ☐ M ☐ O ☐ J ☐
14. Jiná droga - 1					B ☐ M ☐ O ☐ J ☐
15. Jiná droga - 2					B ☐ M ☐ O ☐ J ☐
16. Věk prvního užití jakékoliv drogy ☐ ☐ v letech	Aplikace - kódy: 1. injekční 2. kouření 3. požití 4. čichání, šňupání 5. jiná 0. neznámá	Četnost užívání - kódy: 1. neužita v posledním měsíci 2. 1x týdně či méně 3. 2 - 6 dní v týdnu 4. denně 0. neznámá	Druh substituce: B - buprenorfin M - metadon O - jiné opiáty J - jiná substituce	vypište kód: 1. ano 2. ne 0. neznámo	

D. RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ

17. Injekční aplikace (vypište jednu z alternativ a, b, c nebo d):
a) ano, ale ne v současnosti (zakroužkujte):
1. ano 2. ne 0. neznámo

b) ano v současnosti - poslední měsíc (zakroužkujte):
1. ano 2. ne 0. neznámo

c) nikdy (zakroužkujte):
1. ano

d) neznámo (zakroužkujte):
1. ano

18. Užívání společných stříkaček/jehel v posledním měsíci (vypište pouze u 17b = ano)
1. ano 2. ne 0. neznámo

19. Užíval kdykoliv v minulosti společné jehly (vypište pouze u 17a = ano)
1. ano 2. ne 0. neznámo

20. Věk prvního injekčního užití v letech

21. Vyšetření HIV a virové hepatitidy (označte křížkem)

	HIV	VHA*	VHB*	VHC*
1. testován - pozitivní				
2. testován - negativní				
3. testován - výsledek neznám				
4. nikdy netestován				
0. neznámo, zda testován				

* Pozitivní výsledek vyšetření je při nálezů markerů:

Virová hepatitida A (VHA): IgM anti-HAV
IgG anti-HAV (total)
Virová hepatitida B (VHB): HBsAg
anti-HBs
anti-HBc
anti-HBe
Virová hepatitida C (VHC): anti-HCV

Děkuji Vám

za

pozornost!